

ANTONIO GARIDO

Pisareva kći

TRI RUKOPISA, DVA CARSTVA, JEDNA ZAGONETKA

Prevela sa španskog
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Antonio Garrido

LA ESCRIBA

TRES MANUSCRITOS, DOS IMPERIOS, UN ENIGMA

Pisareva kći

Copyright © Antonio Garrido, 2008

Ediciones B, S. A., 2008

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

Sadržaj

Novembar	13
Decembar	149
Januar	271
Februar	355
Mart	443
April	545
Epilog	551
Sve je roman	553
O autoru	559

Leta gospodnjeg 799.

Tvrđava u Virzburgu. Gornja Frankonija

I dođe đavo i skrasi se ovde.

Više ne znam zašto pišem: juče je umrla Tereza, a ja ću možda ubrzo za njom. Danas nismo ništa jeli. Ono što uspem da uzmem u skriptorijumu jedva da nam utoli glad. Na sve strane pustoš i praznina. Grad umire.

Gorgija je spustio voštanu tablicu na pod i izvalio se na ležaj. Pre nego što je sklopio oči, pomolio se za ćerkinu dušu. Potom je uspeo da u misli prizove jedino strašne dane pre nego što je počela velika glad.

Novembar

1

Na dan Svih svetih u Virzburgu nije svanula zora. U polumraku, prvi nadničari su izašli iz kuća i pošli na njive, upirući prstom u nebo prljavo i naduveno kao trbuh neke ogromne krave. Psi su nanjušili oluju i stali da zavijaju, ali muškarci, žene i deca su i dalje umorno koračali kao nekakva malodušna vojska. Nedugo zatim vrtlog tmastih i gustih oblaka zamračio je nebeski svod i ubrzo se iz njih izlila tolika bujica vode da su čak i seljani na sve svikli zadrhtali i predskazali da se bliži smak sveta.

Tereza je još dremala kad je mati došla da joj javi. Devojka je zbunjeno oslušnula kako grad dobuje preteći da sruši krov od pletenog pruća i istog trena shvatila da treba da požuri. Majka i ćerka su za tili čas dograbile hleb i sir sa stola, dodale nešto malo odeće u zavežljaj napravljen na licu mesta i, pošto su poduprle vrata i prozore, pridružile su se mnoštvu očajnika koji su trčali da se sklone u gornjem gradu.

Dok su išle naviše Ulicom lukova, Tereza se setila da je zaboravila voštane tablice.

„Idite vi, majko. Odmah se vraćam.“

Uprkos Rutgardinim povicima, Tereza se izgubila u gomili seljaka koji su, mokri do gole kože, bežali u suprotnom pravcu. Mnogim uličicama su već tekli potoci i nosili polomljene košare, ostatke drva za ogrev, uginule kokoši i pocepanu odeću. Prošla je sokačedom štavilaca kože preskačući kola koja su se preprečila između dve poplavljene kuće, sišla niz staru ulicu i dospela do zadnjih vrata svoje kuće, gde je zatekla nekog derana koji je pokušavao da obije vrata. Čim je prišla grubo ga je odgurnula, ali je mala bitanga, umesto da pobegne, otrčala do druge kuće i uskočila kroz prozor. Tereza ga je opsovala, a onda ušla u kuću i iz kovčega izvadila pribor za pisanje, voštane tablice i Bibliju smaragdozeleno boje. Prekrstila se, stavila stvari pod ogrtač i vratila se najbrže što je mogla do mesta gde ju je čekala maćeha.

Dok su išle prema katedrali, više uličica je nestalo pod blatom a dva-tri krova odleteše uvis kao suvo lišće. Malo potom, jaka poplava je progutala splet koliba zbijenih na kraju grada i ostavila za sobom pustoš.

Molitve meštana nisu sprečile kišu i susnežicu da narednih dana poplave njive i pretvore ih u baruštinu. Zatim su došli snegovi; Majna se zaledila i zarobila ribarske čamce, snežne mećave su zatrpale prolaze koji su povezivali Vircburg sa ravnica oko Frankfurta, a snabdevanje hranom i robom potpuno je prekinuto. Hladnoća je desetostruko umanjila žetve i opustošila stada. Malo-pomalo, zalihe su potrošene i glad se proširila kao ogromna uljana fleka. Neki seljani su prodali zemlju budzašto, a oni koji nisu imali šta drugo bili su prinuđeni da prodaju rođenu porodicu. O nepromišljenoj čeljadi koja je napustila zaštitu gradskih zidina i pobegla u šume nikad se kasnije ništa više nije doznalo. Neki, vođeni beznađem, pomolili su se Bogu i bacili se u provaliju.

Preko noći je lutanje uličicama Vircburga postalo najgori košmar. Kaljuge su stalno nagonile ljude da padaju a zidovi su se rušili i primoravali ih da se u prolazu drže daleko od zgrada. Meštani su se zatvorili u kuće iščekujući čudo, ali dečaci, koji nisu

slušali upozorenja odraslih, i dalje su se okupljali na bunjištima izvan bedema u potrazi za nekim pacovom kojeg bi ispekli. Kad bi uspeali da ga nađu, proslavili bi podvig pevajući i radosno podvriskujući, paradirajući glavnom ulicom sa ulovljenim primercima ponosno podignutim uvis.

Posle dve nedelje, prvi leševi su počeli da se pojavljuju tu i tamo na ulicama grada. Najsrećniji pokojnici sahranjeni su na malom groblju pokraj drvene crkve svete Adele, ali ubrzo je ponestalo dobrovoljaca i mrtva tela su ležala na sve strane kao da je izbila neka pošast. Neki leševi su se naduli kao žabe, ali pacovi bi ih najčešće prožderali pre nego što se to dogodi. Mnoga deca su se razbolela od iznemoglosti, dok su majke očajnički pokušavale da nađu nešto sem malo vode i daju im da jedu. Krajem meseca ceo grad je bio prožet zadahom smrti, a zvona na katedrali žalosno su zvonila.

Na Terezinu sreću, u katedrali grofovije postojala je mala ali stalna potreba za radnicima, tako da su svetovna lica koja su radila u radionicama dijeceze dobijala kao platu modij žita nedeljno. Kad je reč o ženama, ono malo njih što su mogle da rade ili su zadovoljavale muškarce ili su bile zaposlene u kuhinjama.

Možda je zato rad u radionici pergamenarijusa* budio u Terezi protivrečna osećanja. S jedne strane joj je smetalo što mora da trpi bezobrazne poglede sedlara, da sluša primedbe o veličini svojih grudi pa čak i da poneki put istrpi da je neko manje ili više namerno dodirne u prolazu, ali je nagrada za te neprijatnosti bila da na kraju radnog dana ostane nasamo s pergamentima. Onda bi složila listove prispele iz skriptorijuma, i umesto da uzme da ušiva tabake, koristila je priliku da neko vreme uživa u čitanju. Pripovesti iz martirijuma, psaltira, tekstova o crkvenim ocima pa čak i mnogobožičkih kodeksa bile su joj nagrada za mukotrpan rad i navodile je na pomisao da će možda jednog dana biti kadra da radi nešto bolje od pečenja kolača i ribanja tiganja.

* Lat.: *percamenarius*, majstor koji izrađuje pergamente. (Prim. prev.)

Njen otac Gorgija radio je kao pisar u biskupijskom skriptorijumu, blizu radionice u kojoj je ona šegrtovala. Tereza je uspela da dobije to mesto zahvaljujući nesreći Feruča, bivšeg šegrta, koji je upropastio svoju budućnost kad je jednog dana nepažnjom prerezao sebi tetive na šaci. Tada je njen otac predložio da ga ona zameni. Međutim, od prvog trenutka je naišla na otpor Kornea, majstora pergamenarijusa, koji je kao razloge navodio prevrtljivu žensku ćud, prirodnu žensku sklonost ka raspravama i ogovaranju, nesposobnost žena da nose teške denjke, kao i česte menstruacije. Sve to, po njegovom mišljenju, bilo je nespojivo sa radom za koji su podjednako neophodne učenost i veština. Pa ipak, Tereza je umela tačno da čita i piše, što je nesumnjivo bilo izuzetno vredno umeće na mestu na kome je jakih mišića bilo napretek, a pameći manjkalo. Zahvaljujući tome, kao i očevom posredovanju, taj položaj je dodeljen njoj.

Kad je Rutgard to doznala, zajaukala je iz dna duše. Da je Tereza bila umno zaostala ili bolesna, možda bi i shvatila takvu odluku, ali ona je bila ljupka cura, možda pomalo mršava za ukus franačkih momaka, ali je imala široke kukove i jedre grudi; a tek njeni zubi, blistavi i svi na broju, prava retkost. Svaka bi druga na njenom mestu potražila dobrog muža da joj napravi dete i da je izdržava; ali ne: Tereza je trebalo da upropasti mladost zatvorena u staroj popovskoj radionici, da radi beskorisne popovske poslove i trpi ogovaranja koja se pronose o popovskim ženama. A što je najgore od svega: Rutgard je bila ubeđena da krivac za to nije niko drugi do devojčin otac. Naposletku, Tereza je podlegla besmislenim idejama Gorgije, čije su se misli uvek vraćale u prošlost, koji je čeznuo za rodnom Vizantijom i govorio o koristima znanja i veličini starih pisaca, kao da će mu ti mudraci pokloniti tanjir sočiva. Godine će proleteti i njena počerka će jednog dana najednom otkriti da joj je telo mlitavo a desni bez zuba, i tada će zažaliti što nije pronašla muškarca koji će je hraniti i štititi.

Poslednjeg petka u novembru, Tereza se probudila ranije nego obično. Najčešće bi poranila da očisti dvorište za živinu i da se pobrine za kokoške, ali već dugo nije bilo hrane koju treba razdeliti ni kokošaka koje treba nahraniti. I pored toga, smatrala je da ima sreće. Nevreme koje je sravnilo sa zemljom četvrt na kraju grada poštedelo je zidove njene kuće, i ni otac ni maćeha nisu bili povređeni.

Iščekujući da svane, skupila se ispod pokrivača i u sebi se preslišala obnavljajući sve pojedinosti za ispit koji će polagati kroz nekoliko sati. Prethodne sedmice se Korne, majstor pergamenarijus, usprotivio tome da sa njom obavi kalfinski ispit za koji se prijavila. Kad je čuo da hoće da polaže, uzrujao se kao da je đavo ušao u njega i prigovorio da nikad ranije žena nije radila kao kalfa pergamenarijusa, a još se više razgnevio kad ga je podsetila da je istekao rok od dve godine koji, prema pravilima esnafa, svakome dozvoljava da zatraži to zvanje.

„To može da zatraži svaki šegrt kadar da podigne težak denjak“, odgovorio joj je Korne uz gadljivu grimasu.

Ipak, u četvrtak, na kraju radnog dana, Korne se ravnodušnog lica pojavio u radionici i saopštio joj da pristaje na njenu molbu, a osim toga je upozorio da će se ispit obaviti u najskorijoj budućnosti.

Ta odluka je u Terezi probudila podozrivost i, uprkos radosti koju je vest izazvala kod nje, neprestano se pitala koji li su razlozi naveli Kornea da se tako iznenada predomisli. Osećala je, međutim, da je sposobna da položi test: znala je da razlikuje pergament od jagnjeće kože i onaj načinjen od najfinije jareće, umela je da zategne i napne na okvir vlažnu kožu bolje i od samog Kornea, i bila je kadra da ukloni ožiljke od strela i ujeda tako da kože postanu bele i čiste kao guza novorođenčeta. A jedino to joj je bilo važno.

Pa ipak, kad je došao trenutak da ustane, jeza joj je i nehotice prostrujala niz kičmu.

U mraku se osovila na noge, skinula pohabani pokrivač koji je zaklanjao njen krevet od kreveta njenih roditelja, umotala se u njega i, pošto ga je vezala parčetom kanapa, izašla je iz sobice trudeći se da bude nečujna. Kad je u dvorištu za živinu obavila nuždu, oprala se s malo ledene vode i trkom se vratila u kuću. Unutra je upalila malu uljanu svetiljku i sela na škrinju. Svetlost je slabo obasjala jedinu prostoriju u kući, pravougaono odeljenje u koje je na jedvite jade mogla da stane jedna porodica. Nasred sobe je bilo upaljeno ognjište, iskopano u vlažnom zemljanom podu.

Hladnoća je bolela a žeravica je počela da se gasi, pa je dodala malo treseta i prodžarala vatru štapom. Zatim je uzela zagoreli tiganj i stala da grebe ostatke ovsene kaše, dok nije začula glas iza sebe.

„Šta to kog đavola radiš? Hajde! Vraćaj se u krevet.“

Tereza se okrenula i pogledala oca. Bilo joj je žao što ga je probudila.

„To je zbog ispita. Ne mogu da spavam“, izvinila se polučujno.

Gorgija se uspravio i primakao svetlu gundajuću zlovoljno. Sjjaj svetiljke obasjao je koščato lice pod šumom čupave sede kose. Seo je pored Tereze i snažno je privukao sebi.

„Nije to zato, dete moje. To je zbog ove hladnoće, koja će nas naposletku sve ubiti“, prošaputao je dok joj je trljao ruke. „I ostavi tu kašu, ne bi je ni pacovi pojeli. Mati će već naći nešto za doručak. Odsad pa nadalje okanućeš se tog tvog stida i pokrivaćeš se tim pokrivačem da bi ti noću bilo toplo umesto da ga kačiš kao zavesu nasred sobe.“

„Oče, ma ne radim ja to zato što me je stid“, slagala je. „Stavljam ga da vam ne smetam dok čitam.“

„Svejedno mi je zašto to radiš. Jednog dana ćemo te zateći ukrućenu kao ledenu sveću i onda neće biti potrebno ni o čemu da se dogovaramo.“

Tereza se osmehnula i ponovo uzela da grebe ovsenu kašu. Poslužila je porciju ocu, koji ju je halapljivo pojeo dok je slušao Terezu.

„To je zbog testa. Juče, kad je Korne pristao da me ispita, bilo je nečeg čudnog u njegovom pogledu. Ne znam... nečeg što me je zabrinulo.“

Gorgija se pokroviteljski osmehnuo i prošao joj rukom kroz kosu. Uveravao ju je da će se sve dobro završiti.

„Pa ti znaš o pergamentima više i od samog Kornea. Taj matorri je srdit što njegovi sinovi ni posle deset godina nisu kadri da razlikuju magareću kožu od kodeksa svetog Avgustina. Uskoro će ti dati nekoliko listova da ih povežeš, ti ćeš to uraditi savršeno i postaćeš prvi ženski kalfa pergamenarijusa u Vircburgu. Dopalo se to Korneu ili ne.“

„Ne znam, oče... Neće on dopustiti da jedna došljakinja...“

„Pa šta ako on nije voljan? Korne jeste majstor pergamenarijus, ali gospodar radionice je Vilfred, ne zaboravi da će i on biti prisutan.“

„Daj Bože!“, rekla je Tereza i ustala.

Već je svitalo. Gorgija je ustao i protegao se kao mačka.

„Dobro. Sačekaj da obrišem pisaljke pa ću s tobom do radionice, ne dolikuje da u ovo doba jedna takva lepotica sama šeta utvrđenjem.“

Dok je Gorgija spremao pribor, Tereza je zastala posmatrajući lepi lavirint koji je sneg napravio od krovova varoši. U to vreme sunčeva svetlost počela je da obasjava uske ulice i da boji zgrade nežnom bojom ćilibara. U četvrti na kraju grada, zaštićene zidinama, drvene kolibe su se tiskale jedna uz drugu kao da se bore oko parčeta zemlje na kome treba da opstanu, za razliku od gornjeg dela, gde su utvrđene zgrade gordo krasili nadstvođeni prolazi i trgovci. Tereza nije uspevala da shvati kako je tako lepo mesto moglo da se pretvori u stravično groblje.

„Tako mi svetog arhandela Gabrijela!“, uzviknuo je Gorgija. „Konačno si obukla novu haljinu!“

Tereza se nasmešila. Pre više meseci otac joj je poklonio tu prekrasnu haljinu, jarkoplavu kao letnje nebo. Dao joj je za njen dvadeset i treći rođendan, ali ona ju je čuvala za neku posebnu priliku. Pre nego što će izaći prišla je slamarici na kojoj je dremala maćeha i spustila poljubac na njen obraz.

„Poželite mi sreću“, prošaputala joj je u uvo.

Rutgard je progundala nešto i klimnula glavom, ali kad su njih dvoje izašli iz kuće, pomolila se Bogu da Tereza ne položi ispit.

Otac i kći su se laganim korakom peli Ulicom kovača, a Gorgija je koračao sredinom ulice da izbegne mesta na kojima je mogao biti sakriven neko nepoželjan. U desnoj ruci je držao baklju, levom je obgrlio Terezu i štitio je svojim ogrtačem. Kad su stigli do vidikovca mimoišli su se s grupom stražara koji su silazili prema zidinama. Ubrzo potom su došli do vrha uspona i Ulicom vitezova skrenuli prema trgu pored katedrale. Tamo su prošli pored crkve i spazili zgradu radionice, prostranu, nisku i masivnu građevinu, iza krstionice.

Još koji korak i stigli bi do ulaza, kad iz mraka iskrсну senka i nasrnu na njih. Gorgija je pokušao da reaguje, ali imao je vremena samo da pomeri Terezu i odgurne je u stranu. U tom času je blesnuo nož, a baklja se otkotrljala naniže i odletela niz strminu. Tereza se izmakla i zavikala gledajući kako se dva muškarca valjaju po zemlji. Očajna, odjurila je po pomoć do vrata radionice i zalupala na njih iz petnih žila. Osetila je kako joj se guli koža sa zglavaka na prstima, ali je nastavila da viče i da lupa na vrata. Iza sebe je čula kako se dvojica muškaraca i dalje grčevito bore na život i smrt. Opet je nogom udarila prokleta vrata, ali niko nije otvorio. Da je mogla, razvalila bi ih i silom izvukla napolje sve koji su bili unutra. Ogorčena, okrenula se i potrčala dozivajući u pomoć. U tom trenutku je začula očev glas kako joj naređuje da se skloni odatle.

Tereza je stala i nije znala šta da radi. Najednom su se obojica protivnika otkotrljali i nestali iza jednog nasipa. Devojka se setila

vojnika pored kojih su prošli nešto ranije i sjurila se niz ulicu u nadi da će ih pronaći. Međutim, pre nego što je stigla do vidikovca ponovo je zastala, jer nije bila sigurna hoće li uspeti da ih stigne, a još manje da ih ubedi. Onda se opet vratila istim putem i naletela na dva nepoznata muškarca koji su se upinjali da pomognu okrvavljenom čoveku. Kako se približavala, prepoznade Kornea i jednog od njegovih sinova kako pokušavaju da podignu nepokretno telo njenog oca.

„Za Boga miloga!“, doviknuo je Korne Terezi. „Trči unutra i reci mojoj ženi da pripremi kotao s toplom vodom. Otac ti je teško ranjen.“

Tereza nije časila ni časa. Popela se spitičući se do tavana u kome je živeo pergamenarijus i zavrištala dozivajući u pomoć. Ranije je to mesto korišćeno kao magacin, ali ga je lane Korne uredio kao kuću i dodao stabilne skele. Krupna i polunaga žena sa svećom u ruci promoli pospano lice.

„Tako mi svih svetaca! Ko to viče toliko?“, uzviknula je i prekrstila se.

„Moj otac! Požurite, molim vas!“, zavapila je Tereza očajno.

Žena siđe preskačući stepenike i istovremeno pokušavajući da pokrije golotinju. Kad je stigla dole, Korne sa sinom uđe na vrata.

„Zar još nisi ugrijala vodu, ženo?“, zagrmio je Korne. „I svetlo. Treba nam još svetla.“

Tereza je otrčala u radionicu i potražila među alatnama razbacanim po radnim stolovima. Pronašla je nekoliko uljanica, ali u njima nije bilo ulja. Konačno je uspela da nađe dve sveće, zaturene pod gomilom otpadaka. Jedna joj ispade ispod stola i nestade u mraku. Tereza je dohvatila drugu i pohitala da je upali. Za to vreme, Korne i sin su s jednog stola sklonili kože i položili na njega Gorgijino telo. Pergamenarijus je naredio Terezi da očisti rane dok on ne nađe nekoliko noževa, ali devojka ga nije slušala. Kao omađijana, prinela je sveću i sa užasom ugledala grozan ubod od noža na očevom telu u visini ručnog zgloba. Nikad pre nije

videla takvu ranu. Krv je liptala i natapala odeću, kože i rukopise, a Tereza nije znala šta da uradi da je zaustavi. Jedan Korneov pas je prišao stolu i počeo da liže krv koja je kapala na pod, ali u tom trenutku se vratio Korne i šutnuo psa u stranu.

„Osvetli ovde“, zapovedio je.

Tereza je prinela plamen mestu koje joj je pergamenarijus pokazao. On iščupa iz obližnjeg okvira razapetu kožu i prostre je na pod. Potom je pomoću noža i drvene letve isekao kožu na trake i spojio krajeve napravivši tako dugačak gajtan.

„Skinu mu odeću“, naredio je. „A ti, ženo, donesi već jednom tu vodu.“

„Sakloni me Bože! Šta se to dogodilo?“, pitala je žena, preplašena. „Jeste li dobro?“

„Prestani da brbljaš i donesi taj prokleti kotao“, izgrdi je Korne i tresnu šakom o sto.

Tereza je počela da svlači oca, ali Korneova žena ju je samo odmakla i sama se postarala za to. Kad ga je razodenula, pažljivo ga je oprala parčetom kože i sveže ugrejanom vodom. Korne je detaljno pregledao rane, primetio više uboda nožem na leđima i još poneki na ramenima. Ipak, najviše ga je zabrinuo ubod na desnoj ruci.

„Drži ovde“, rekao je Korne dižući visoko Gorgijinu ruku.

Tereza ga je poslušala ne obraćajući pažnju na mlaz krvi koji joj je flekao haljinu.

„Momče“, rekao je pergamenarijus sinu, „trči do tvrđave i pozovi lekara. Reci mu da je hitno.“

Mladić je izleteo a Korne se okrenuo prema Terezi.

„Sad, kad ti ja kažem, hoću da mu saviješ ruku u laktu i pritisneš mu je na grudi. Jesi li razumela?“

Tereza je klimnula glavom ne skidajući oka sa oca. Suze su joj klizile niz obraze.

Pergamenarijus je zavezao kožni gajtan iznad rane, više puta ga okrenuo i najzad čvrsto pritegao. Činilo se da Gorgija dolazi

sebi, ali to je bio samo grč, mada je ubrzo prestao da krvari. Onda je Korne dao Terezi znak rukom i ona je savila Gorgijin lakat, kao što joj je rekao.

„Dobro. Najgore je prošlo. Izgleda da su ostale rane manje teške, iako treba sačekati lekarevo mišljenje. Ima tu i udaraca, ali mislim da su mu sve kosti čitave. Pokrićemo ga da se malo ugrije.“

U tom trenutku Gorgija se snažno zakašljao i više puta povratio bolno kriveći lice. Kad je donekle otvorio oči, spazio je Terezu kako jeca.

„Hvala nebesima“, rekao je isprekidanim glasom. „Jesi li dobro, kćeri?“

„Jesam, oče“, rekla je kroz suze. „Dosetila sam se da zamolim vojnike za pomoć i potrčala da ih potražim, ali nisam ih stigla, a onda, kad sam se vratila...“ Nije mogla da završi rečenicu, gušila se u suzama.

Gorgija ju je uhvatio za ruku i privukao sebi uz odobravanje. Onda je pokušao da kaže nešto, ali se opet zakašljao i izgubio svest.

„Sad treba da se odmori“, rekla je Korneova žena i obzirno odmakla Terezu. „I prestani da plačeš, od suza nema nikakve vajde.“

Tereza je poslušala. Na trenutak je pomislila da treba da javi majci, ali je odmah odbacila tu pomisao. Pospremiče radionicu dok čekaju lekara, a kad čuje koliko su rane teške obavestiće je o nesreći. U međuvremenu je Korne, koji je negde našao čanak sa uljem, pohitao da napuni svetiljke.

„Koliko mi je samo puta došlo da namažem ovim uljem komad hleba“, požalio se pergamenarijus.

Kad je napunio i poslednju, prostorija je postala nalik pećini osvetljenoj bakljama. Tereza je počela da skuplja razbacane igle, noževе, *lunellii*,* svitke, pergamente i posude sa lepkom neuredno

* Lat.: *lunellum*, nož polumesečastog oblika, kod izrade pergamenata korišćen za guljenje koža. (Prim. prev.)

natrpane između stolova i ramova. Zatim je, kao i obično, složila alatke po nameni, i pošto ih je pažljivo očistila, vratila je svaku na svoju policu. Onda se uputila ka svom radnom stolu da proveri rezerve talka i sredstva za poliranje, i da vidi da li je radna površina čista. Kad je završila, opet je otišla do oca.

Nije znala koliko je vremena proteklo kad je stigao Zenon, lekar, aljkav i kuštrav čovečuljak kod koga se smrad na znoj nadmetao sa zadahom na jeftino vino. O ramenu mu je visila nekakva vreća i izgledalo je da je prilično pospan. Ušao je u radionicu bez pozdrava i pošto je brzo preleteo preko nje pogledom, krenuo je prema mestu gde je ležao Gorgija. Onda je otvorio vreću i iz nje izvukao metalnu testericu, noževe i kovčežić iz kojeg je izvadio nekoliko igala i kalem konca. Lekar je položio instrumente na Gorgijin stomak i zatražio još malo svetla. Zatim je više puta pljunuo u šake, pokušavajući da skine skorelu krv koja mu je još bila prilepljena za nokte, a zatim čvrsto uhvatio testeru. Tereza je sva prebledela kad je čovečuljak primakao instrument Gorgijinom laktu, ali ga je na svu sreću upotrebio da preseče podvez za zadržavanje krvi koji je nešto ranije napravio Korne. Krv je ponovo šiknula, ali Zenon se nije uznemirio.

„Dobro urađeno, mada je previše steglo ruku“, odao je priznanje čovečuljak. „Imate li još kožnih traka?“

Korne mu je dodao jednu dugačku i lekar ju je uzeo ne odvajajući pogled od Gorgije. Vešto ju je zavezao i počeo da obrađuje povređenu ruku nehajno kao da stavlja nadev u ćurku.

„Svakog dana ista priča“, rekao je ne dižući glavu sa rane. „Juče su staroj Berti prosuli creva u jednoj ulici u donjem gradu. A pre dva dana je Siderik, bačvar, pronađen smrskane glave na vratima svog obora za stoku. Radi čega? Da bi mu ukrali bog te pita šta, jer taj ubogi bednik nije imao čime ni decu da prehrani.“

Zenon je izgleda bio vešt u svom poslu. Zašivao je meso i vene spretno kao švalja a pljuvačkom vlažio nož da sve vreme bude

čist. Završio je sa rukom i nastavio da zašiva ostale rane, na koje je stavio iz drvene zdele nekakvu mast tamne boje. Naposljetku, previo je ruku lanenim krpama za koje je izjavio kako su nedavno oprane, uprkos upadljivo vidnim flekama.

„Dobro“, rekao je prelazeći rukama preko prsnika. „Ovo je gotovo. Malo nege i za koji dan...“

„Hoće li ozdraviti?“, preduhitrila ga je Tereza.

„Može biti da hoće... Mada, naravno: može biti i da neće.“

Glasno se nasmejao. Potom je uzeo da pretura po vreći dok nije pronašao staklenu bočicu u kojoj je bila nekakva tamna tečnost. Tereza je pomislila da je to neki okrepljujući napitak, ali čovek je skinuo poklopac i otpio poveliki gutljaj.

„Tako mi svetog Pankratija! Ovo piće bi i mrtvacu diglo na noge. Hoćeš li malo?“, ponudio je čovečuljak i primakao bočicu Terezinom nosu.

Devojka je odmahнула glavom. Lekar je ponudio i Kornea, koji je uzeo i dva-tri puta dobro otpio.

„Rane od noža su kao deca: sve se prave na isti način, ali nikad ne ispadnu dve iste“, nasmejao se Zenon. „Hoće li ozdraviti ili umreti ne zavisi od mene. Ruka je dobro zašivena, ali rana je duboka i možda su povređene tetive. Sad preostaje jedino da čekamo, i ako se za nedelju dana ne pojave gnojni prištevi i čirevi... Uzmi“, rekao je i izvadio neku vrećicu iz donjih čakšira. „Daj mu ovaj prašak nekoliko puta na dan, i nemoj mnogo da mu pereš ranu.“

Tereza je rekla da će tako učiniti.

„Što se tiče moje plate“, dodao je i pljesnuo devojku po zadnjici, „ne brini, platiće mi grof Vilfred.“ I opet je prasnuo u smeh dok je skupljao instrumente.

Tereza se zajapurila od besa. Mrzela je kad neko sebi dopusti tako nešto, i da Zenon nije maločas pomogao njenom ocu, olupala bi tom glupaku bočicu sa vinom o glavu. Pre nego što je stigla da

se pobuni, međutim, lekar je otvorio vrata i otišao pevušeći neku melodiju bez reči.

U međuvremenu, Korneova žena se popela na tavan i vratila sa nekoliko medenjaka umešenih sa puterom.

„Donela sam ti jedan za oca“, rekla je uz osmeh.

„Hvala vam. Juče smo pojeli samo zdelu ovsene kaše“, požalila se Tereza. „Dobijamo sve manje hrane. Majka kaže da imamo sreće, ali u stvari skoro ne može da se digne iz kreveta, toliko je iznemogla.“

„Hajde de, dete, tako nam je svima“, odgovorila je žena. „Da Vilfred ne ceni knjige tako jako, sad bi mi jeli nokte.“

Tereza je uzela jedan medenjaka i ovlaš gricnula, kao da se boji da ga ne pokvari. Zatim je zagrizla jače, uživajući u slasti meda i cimeta; duboko je udahnula miris kolača pokušavajući da ga zadrži u sebi i prešla jezikom preko ivica usana da joj ne promakne ni najmanja mrvica. Zatim je stavila ostatak medenjaka u džep na suknji s namerom da ga da majci. Donekle ju je bilo sramota što uživa u toj poslastici dok joj otac bez svesti leži na stolu, ali višednevna glad je bila jača od griže savesti i prepustila se utešnom ukusu vrelog putera. U tom trenutku, kašalj joj privuče pažnju.

Devojka se okrenu i primeti da joj se otac budi. Potrčala je prema njemu da ga spreči da ustane, ali Gorgija nije hteo da sluša njeno ubeđivanje. Izgledao je uznemireno i gledao čas na jednu čas na drugu stranu, kao da nešto traži. Korne je to primetio i smesta se stvorio pored njega.

„A moja torba? Gde mi je torba?“

„Smiri se, Gorgija. Eto je tu, pored vrata“, rekao je Korne pokazujući mu.

Gorgija je teškom mukom sišao sa stola. Kad se sagnuo promrmljao je nešto i sav se ukočio od bolnog grča, ali pošto je na tren oklevao, otvorio je torbu i zavirio unutra. Zdravom rukom je nervozno preturao po priboru za pisanje. Sve vreme je psovao i osvrtao se unaokolo kao da mu nešto nedostaje. Sve razdraženiji,

istresao je torbu i razbacao stvari po podu. Pera i pisaljke zakotrljaše se naokolo.

„Ko ga je uzeo? Gde je?“, vrisnuo je.

„Gde je šta?“, upitao je Korne.

Gorgija ga je ljutito pogledao a lice mu se izobličilo od besa, ali se ugrizao za jezik i okrenuo glavu. Zatim je ponovo preturio pribor, istresao torbu i izvrnuo je. Kad se uverio da u njoj nema više ničega, ustao je, otišao do obližnje stolice i sručio se u nju. Onda je sklopio oči i tiho se pomolio za svoju dušu.